

# Hồ Ba Bể

Dù chỉ đến hồ Ba Bể một lần bạn sẽ có được niềm vui kỳ lạ. Bởi vì Ba Bể là một trong 500 hồ trên thế giới cần được đặc biệt bảo vệ, là "Viên ngọc xanh" quý giá của Việt Nam đang được UNESCO xét duyệt để công nhận là di sản văn hoá của toàn nhân loại. Trong cuộc kiến tạo Đông Nam Á cuối Kỷ Camri cách đây 200 triệu năm, sức mạnh diệu kỳ của thiên nhiên đã tạo dựng cho Việt Nam một thắng cảnh thần tiên: hồ Ba Bể.

Đó là một cái hồ gồm 3 nhánh lớn: Pé Lầm, Pé Lù, Pé Lèng có diện tích tổng cộng 5km<sup>2</sup>, độ sâu từ 25 đến 35m, nằm vắt vẻo trên độ cao 150m so với mặt biển ở vùng núi đá vôi thuộc xã Nam Mẫu, huyện Ba Bể, tỉnh Bắc Kạn, cách Hà Nội khoảng 220km theo đường bộ. Ô tô đậu giáp bờ hồ Pé Lầm. Đồng người thì thuê một thuyền gỗ lớn có gắn máy, ít người và ưa mạo hiểm thì thuê một hoặc vài chiếc thuyền độc mộc do các cô gái Tày áo xanh uyển chuyển chèo lái từ một đến hai ngày là bạn sẽ có một cuộc du ngoạn lý thú và bất ngờ.

Điều bất ngờ đầu tiên là ngay trong hồ Pé Lầm lại có một cái hồ nhỏ nhưng nằm trên một hòn đảo và mang cái tên đầy màu sắc huyền thoại: Ao Tiên. Tại đây, bạn có thể thỏa thuê tắm mát song bạn sẽ chẳng thể nào hiểu được vì sao ở tít trên đỉnh núi đá vôi cao hơn mặt hồ khoảng 100m mà nước Ao Tiên vẫn đầy ắp, trong veo.

Ở Pé Lù, nếu đúng vào các ngày từ mùng 7 đến 10 tháng Giêng âm lịch, bạn sẽ không thể không ghé thuyền vào đảo An Mã dự Hội xuân Ba Bể cùng dân làng náo nức cổ vũ cho các trò chơi dân gian truyền thống như thi bơi thuyền độc mộc, bịt mắt bắt dê, chọi bò, đấu vật, ném còn giao duyên... Đến Pé Lèng, bạn nhớ ghé thăm đảo Pò Giã Mải - tức Gò Bà Goá, nơi đặt tấm bia đá niên hiệu Khải Định thứ 9 (1925) ghi lại truyền thuyết về sự hình thành Ba Bể - một câu chuyện xúc động đề cao lòng nhân ái của con người.

Từ Pé Lèng chảy xuôi chừng 800m, dòng sông Năng xuyên qua khối núi đá vôi Lũng Nham tạo ra Động Puông dài 300m, cao 30m, nhũ đá muôn hình vạn trạng, huyền ảo, lung linh. Rồi Động Puông, thuyền lướt êm qua bản Tàu, bản Cắm đến bản Hứa Tạng thì dòng sông Năng bị hàng trăm tảng đá lớn chặn lại khiến nó phải tách ra nhiều dòng nhỏ, chảy xiết, tạo thành thác Đầu Đẳng hùng vĩ. Thác dài tới hơn 1.000m, tạo thành ba bậc, bậc trên chênh với bậc dưới từ 3 đến 4m theo chiều dài. Bao nhiêu mệt nhọc trong quá trình đi đường được khí mát từ thác nước tỏa ra, xua tan, con người bỗng trở nên sảng khoái.

Từ trên cao nhìn xuống, dòng sông Năng, sông Chợ Lèng, suối Tả Han, suối Nà Phòng... như những dải lụa mờ gà óng ả, uốn lượn ven hồ, quanh năm cung cấp nước để mặt hồ luôn đầy ắp, xanh trong, trong đến mức bằng mắt thường bạn có thể nhìn thấy nhiều loại thực vật thủy sinh nằm sâu trong nước.

Cả một phức hệ bao gồm hồ, sông, suối, núi rừng, hang động đã giữ cho nước hồ Ba Bể có nhiệt độ trung bình cả năm 22oC ấm áp về mùa đông, mát mẻ về mùa hè để Ba Bể là nơi nghỉ ngơi du ngoạn lý tưởng 4 mùa của khách thập phương. Ba Bể càng đẹp hơn bởi tài nguyên rừng phong phú, đa dạng. Các nhà khoa học trong và ngoài nước đã phát hiện trong lòng hồ có 87 loài cá nước ngọt đặc trưng của vùng đông bắc Việt Nam, trong đó các loài quý hiếm như cá chép kình, rầm xanh, anh vũ và cá lăng.

Trên rừng, đã phát hiện 620 loài thực vật (có nhiều loại gỗ quý: đinh, trai, nghiến, lát...), 38 loài thú, 111 loài chim, 100 loài bướm, 18 loài bò sát... Trong đó có các loài đặc hữu: trúc dây, táo đỏ, voọc mũi hếch, voọc đen má trắng; các loài quý hiếm được ghi vào Sách Đỏ Việt Nam: phượng hoàng đất, gà lôi, công, trĩ, hươu xạ, gấu ngựa, báo hoa mai...

Ba Bể còn là nơi ẩn chứa kho tàng văn hoá nghệ thuật truyền thống lâu đời, phong phú và độc đáo: truyện thần thoại cổ tích, ca dao, dân ca, nhạc cụ dân tộc với các làn điệu hát lượn ới, hát lượn then, sluong, lượn soi, phuổi rọi... Dù bạn nghỉ qua đêm ở đâu - khách sạn trong khu trung tâm vườn Quốc gia Ba Bể hay một ngôi nhà gỗ khang trang, thoáng mát, ở các bản làng nằm rải rác ven hồ - bạn đều có thể được nghe đàn, nghe hát.

Thiếu nữ Tày cùng cây đàn tính  
với lời hát then da diết, ngọt ngào

Những tiếng đàn, lời hát làm say đắm lòng người, và người đàn, người hát chẳng phải ai xa lạ mà chính là các cô gái Tày áo xanh, xinh đẹp duyên dáng đã chèo thuyền độc mộc đưa du khách trên hồ, hay là người đầu bếp tài ba, tác giả của những món ăn "dân tộc", "đặc sản" mà bạn đã may mắn thưởng thức; Và cũng có thể bạn đã suýt xoa khâm phục khi chiêm ngưỡng một tấm thổ cẩm rực rỡ do chính cô dệt lên tại bản Bó Lù, cách bến thuyền phía tây chỉ vài trăm mét. Đã bao đời nay, khi nói đến thắng cảnh nổi tiếng này người ta không thể không nhắc đến hình ảnh tuyệt vời của các cô gái Tày xinh đẹp:

Bắc Cạn có suối dải vàng,  
Có hồ Ba bể, có nàng áo xanh